

2017

[.....
**KOMMUNES
EIERSTRATEGI OVERFOR
HAUGALAND BRANN OG
REDNING IKS]**

Innhold

Innledning	3
1. kommune skal være en aktiv eier	4
1.1. Legge til rette for samarbeid innenfor samfunnssikkerhet og beredskap	4
1.2. Kommunens eierstyring skal utøves igjennom representantskapet	4
1.3. Fastsette retningslinjer for valg og sammensetning av styret	4
1.4. Kommunen skal ved behov ta initiativ til å avholde eiermøter.....	5
1.5. Kommunen skal regelmessig ta initiativ til å avholde kontaktmøter	5
2. kommune skal være en tydelig eier	5
2.1. Kommunens motivasjon for eierskapet i HBR IKS.....	5
2.2. Definere kjernevirksomheten til HBR IKS.....	5
3. God økonomistyring og forutsigbar budsjettprosess	6
3.1. God økonomistyring	6
3.2. Forutsigbar budsjettprosess	7
4. Hensiktsmessig forvaltning og drift av bygningsmassen	7
4.1. Eierskap til bygningsmassen som disponeres av HBR IKS	7
4.2. Drift og vedlikehold av bygningsmassen	8
5. Forventninger til selskapets virksomhet	8
5.1. Åpenhet og rapportering	8
5.2. Godtgjøring til styret og representantskapet	8
5.3. Samfunnsansvar og etiske retningslinjer	8

Innledning

Eierstrategi for Haugaland brann og redning IKS

Haugaland brann og redning IKS (heretter HBR IKS) leverer samfunnskritiske tjenester til regionen med utgangspunkt i myndighet og oppgaver delegert fra den enkelte eierkommune. Selskapet er opprettet i 2017, bl.a. for å sikre en effektiv ressursutnyttelse gjennom stordriftsfordeler og for å styrke beredskapen i regionen gjennom en koordinert innsats på tvers av kommunegrensene.

I 2013 vedtok flere av eierkommunene en eierskapsmelding med prinsipper for god offentlig eierstyring. I etterkant har kommunene startet arbeidet med å utarbeide eierstrategier for de selskaper hvor de har eierinteresser sammen. Rådmennene i eierkommunene til HBR IKS tok i forbindelse med godkjenning av selskapsavtalen initiativ til å utarbeide et utkast til eierstrategi for selskapet.

Utarbeidelsen av en eierstrategi overfor HBR IKS skal bidra til å sikre at eierkommunene realiserer målene som lå til grunn for selskapsetableringen og styrke samhandlingen mellom selskapet og eierkommunene. En eierstrategi vil bl.a. fastsette rammene for kommunenes eierstyring og uttrykke forventninger til selskapets virksomhet. Selskapets styrende organ og den enkelte eierkommune vil ha ansvaret for å operasjonalisere strategien.

Flere av eierne i HBR IKS har vedtatt at det skal utarbeides selskapsspesifikke eierstrategier for selskap som inngår i kommunens eierportefølje. Interkommunale selskap som HBR IKS er prioritert i dette arbeidet. HBR IKS er videre et viktig selskap for eierkommunene ut ifra både et økonomisk perspektiv og oppgavene som selskapet ivaretar. Etableringen av selskapet er krevende og en viktig begrunnelse for å utarbeide eierstrategien samtidig med etableringen av selskapet er å lette dette arbeidet for selskapets daglige leder og styrende organer.

KS har utarbeidet 21 anbefalinger for godt eierskap og selskapsledelse. KS anbefaler også at det utarbeides eierstrategier overfor kommunale selskap.

Eierstrategien skal utdype og supplere bestemmelsene i selskapsavtalen. Dersom det ikke er samsvar mellom eierstrategien og selskapsavtalen, vil selskapsavtalen ha forrang. De ulike punktene i eierstrategien oppstiller mål og strategier for kommunenes eieroppfølging og selskapets virksomhet.

Foto: Rogaland brann og redning IKS

1. kommune skal være en aktiv eier

1.1. Legge til rette for samarbeid innenfor samfunnssikkerhet og beredskap

- Brann- og eksplosjonsvernloven angir kommunenes plikter og fullmakter knyttet til etablering og drift av brannvesen. Eierkommunene har delegert til HBR IKS å ivareta kommunenes plikter og oppgaver i henhold til brann- og eksplosjonsvernloven. Eierkommunene og HBR IKS har et felles ansvar for å sikre at de lovpålagte plikter og fullmakter ivaretas på en tilfredsstillende måte.
- Eierkommunene skal arbeide systematisk og helhetlig med samfunnssikkerhet og beredskap, jf. *sivilbeskyttelsesloven og plan- og bygningsloven med forskrifter*. Den generelle beredskapsplikten komplementerer beredskapsplikter som følger av sektorregelverk innenfor bl.a. brannområdet og akutt forurensing. Både eierkommunene og HBR IKS skal legge til rette for utstrakt kompetansedeling og informasjonsutveksling i arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap.

1.2. Kommunens eierstyring skal utøves gjennom representantskapet

- Eierstyring skal kun utøves gjennom representantskapet som er selskapets øverste myndighet.
- Representantskapet skal anvendes aktivt til behandling av saker som er av stor betydning for eierne/selskapet eller som ikke naturlig sorterer inn under styrets myndighetsområde.
- Representantskapet skal bestå av sentrale folkevalgte (ordfører/varaordfører) for å sikre god samordning med relevant politisk organ i de respektive eierkommunene og for å sikre at den politiske ledelsen har inngående innsikt i selskapets virksomhet.
- Innkalling med sakliste og saksdokumenter skal oversendes representantskapet og kommune v/ rådmannen uten ugrunnet opphold og senest fire uker før møtet. Protokoller skal også oversendes til de forannevnte parter innen rimelig tid etter at møtet er avholdt.
- Sakspapirer fra møtene i representantskapet skal legges ut på selskapets internettsider.
- Representantskapet skal som selskapets øverste myndighet innta en aktiv rolle i utviklingen av selskapets virksomhet. Representantskapet skal således ha en aktiv rolle i selskapets strategiarbeid innenfor rammene trukket opp av de respektive by-/kommunestyrene.
- Representantskapet skal utøve eierskapet i tråd med selskapsavtalen, eierstrategien og øvrige vedtak og retningslinjer fastsatt av kommunestyrene, så lenge dette er forenelig med relevante lover/forskrifter og forpliktelser overfor tredjepart.

1.3. Fastsette retningslinjer for valg og sammensetning av styret

- Én av de viktigste oppgavene i eieroppfølgingen er å velge et styre som har kompetanse, erfaring og kapasitet ut fra selskapets egenart. Dette skal sikres gjennom bruk av valgkomité i forbindelse med styrevalg. Valgkomiteen innstiller kandidater overfor representantskapet som formelt velger styret. Representantskapet oppnevner valgkomiteen og fastsetter kriterier for komiteens arbeid.
- Kriteriene for valgkomiteens arbeid skal omfatte forventinger til kollegiets kompetanse. Styret bør bl.a. ha kompetanse og erfaring innenfor følgende områder; offentlig forvaltning, herunder innsikt i den politiske og administrative organiseringen/beslutningsprosesser i eierkommunene, fagkunnskap knyttet til kjernevirksomheten til HBR IKS, spesialkompetanse innenfor økonomi, juss, organisasjonsutvikling mv. og kompetanse/erfaring knyttet til ledelse og styrearbeid. I oppstartsfasen trenger også styret kompetanse i å bygge et nytt selskap.
- Valgperioden for styret skal være på to år. Selv om en valgperiode på to år gir fleksibilitet med hensyn til å endre styresammensetning, kan det likevel være hensiktsmessig å foreta gjenvalg for å bevare nødvendig kompetanse, erfaring og oppnå kontinuitet i styret.
- Det skal anvendes personlige varamedlemmer for styremedlemmene

-
- Det skal gjennomføres egne styreseminarer med fokus på roller, ansvar og oppgaver. Styret skal ved behov tilegne seg nødvendig kompetanse gjennom for eks. introduksjonsprogram for nye styremedlemmer eller ved å regelmessig avholde fagseminarer med relevans for selskapets virksomhet. Styret skal årlig evaluere eget arbeid.

1.4. Kommunen skal ved behov ta initiativ til å avholde eiermøter

- kommune skal ta initiativ til å innkalle samtlige eierkommuner til et eiermøte dersom det er behov for en uformell drøfting av en aktuell sak. Formålet med eiermøter vil hovedsakelig være å foreta prosessuelle avklaringer i aktuelle saker.
- Lederne av de styrende organ i HBR IKS kan også ta initiativ til å invitere til eiermøter når det anses som hensiktsmessig med en uformell drøfting av en bestemt sak under utredning.
- Eiermøtet har ikke beslutningsmyndighet. Eierstyring skal utøves gjennom representantskapet.
- På eiermøter skal den enkelte kommune være representert ved ordfører, rådmann og medlem av representantskapet. HBR IKS skal være representert ved styreleder og ansattrepresentant(er) i styret, samt brann- og redningssjef/representanter fra administrasjonen.

1.5. Kommunen skal regelmessig ta initiativ til å avholde kontaktmøter

- kommune skal ta initiativ til å avholde kontaktmøter mellom HBR IKS v/ selskapets ledelse og den politiske/ administrative ledelsen eventuelt politiske organ i kommunen.
- Kontaktmøtene skal sikre en løpende informasjonsutveksling mellom partene og bidra til å sette virksomheten til HBR IKS på den politiske dagsorden.
- Eierstyring skal utøves gjennom representantskapet og ikke gjennom kontaktmøtene.

2. kommune skal være en tydelig eier

2.1. Kommunens motivasjon for eierskapet i HBR IKS

- Etableringen av HBR IKS har muliggjort at kommunenes forpliktelser i henhold til brann og eksplosjonsvernloven kan løses gjennom interkommunalt samarbeid. Eierkommunene utgjør i all hovedsak et felles bo- og arbeidsmarked. Flere av eierkommunene er også vertskap for regionale funksjoner som Haugsund sykehus, Haugesund revmatisesykehus, Karmsund transport og fiskerihavn og andre havne- og kystområder, Haugaland næringspark og andre næringsområder, Statoil Kårstø, Hydro Karmøy, E39, E134 og Rv 13 med tilknytningsveier og tunneller, flyplass, næringsmiddelindustri mv. som utgjør særskilte brannobjekter. Det er derfor hensiktsmessig å ha et regionalt perspektiv på samfunnssikkerhet generelt og brann- og redningsberedskap spesielt.
- Det interkommunale samarbeidet bidrar til å styrke beredskapen i regionen ved at brann- og redningsressurser lettere kan koordineres og settes inn på tvers av kommunegrensene.
- Det interkommunale samarbeidet legger til rette for at brannvesenet kan ha god kompetanse innenfor alle områder i kjernevirksomheten. En egen kompetanseavdeling i selskapet kan ivareta grunnleggende utdanning av alt brannmannskap og sikre at forskriftsmessig kompetanse blir gitt til alle som trenger det. Det vil også være lettere å investere i spesialutstyr som kan anvendes i ulike deler av beredskapsområdet.
- Det interkommunale samarbeidet skal ha en kostnadseffektiv drift og gi økonomisk gevinst på sikt, gjennom bl.a. stordrifts- fordeler knyttet til støtte-/fellesfunksjoner og mulighet for effektive løsninger i samsvar med *forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen*.
- Samfunnsutviklingen medfører økte krav og forventinger til brannvesenet som lettere kan løses gjennom større selskap/enheter, herunder demografisk utvikling, byomforming, ny infrastruktur, endringer i lokalt næringsliv/industri mv.
- Arbeidet med beredskapsanalyse må prioriteres av selskapets ledelse og rulleres jevnlig, minimum hvert 5. år.

2.2. Definere kjernevirksomheten til HBR IKS

- Kjernevirksomheten til HBR IKS består i å utføre eierkommunenes plikter, oppgaver og behov i

- henhold til krav i brann- og eksplosjonsvernloven. Dette innebærer bl.a. å være innsatsstyrke ved brann og andre akutte ulykker i regionen (med tilhørende sjøområder), gjennomføre brannforebyggende tilsyn, sørge for feiing av fyringsanlegg, nødalarmingsentral (110), gjennomføre ulykkesforebyggende oppgaver knyttet til transport av farlig gods på veg/jernbane, gjennomføre informasjons- og motivasjonstiltak om farene med og opptreden i tilfeller av brann/ulykker.
- HBR IKS skal delta i og på sikt avklare mulig overtaking av sekretariattjenester for Interkommunalt utvalg (IUA) mot akutt forurensing for regionen.
- HBR IKS skal søke å generere inntekter gjennom for eks. salg av tjenester knyttet til forebyggende virksomhet og beredskapsrelaterte tjenester så lenge dette er forenelig med relevante lover/forskrifter og ikke svekker selskapets evne til å ivareta kjerneoppgavene.
- Selskapet kan tillegges andre oppgaver eierkommunene og selskapet måtte bli enige om, inngå samarbeidsavtaler med kommuner/selskaper/virksomheter og etablere egne datterselskap når dette bygger opp om kjernevirksomheten.

3. God økonomistyring og forutsigbar budsjettprosess

3.1. God økonomistyring

- HBR IKS ivaretar oppgaver og utøver myndighet delegert fra eierne med hjemmel i brann- og eksplosjonsvernloven. Virksomheten til HBR IKS er hovedsakelig finansiert med tilskudd fra eierne. Eierskapet er følgelig ikke finansielt motivert og det vil ikke være naturlig at eierne fastsetter forventninger til utbytte/avkastning. Eierne forutsetter imidlertid at HBR IKS arbeider kontinuerlig for å oppnå en mest mulig kostnadseffektiv drift. HBR IKS skal bidra til at tilskuddet fra eierne holdes på et moderat nivå gjennom å legge til rette for et nøkternt drifts- og investeringsnivå.
- Større endringer i drift/organisering eller større investeringer som vil påvirke tilskuddsbehovet betydelig, skal behandles som egne saker i eierkommunene i god tid før HBR IKS/kommunenes behandling av årsbudsjett/økonomiplan.
- Dersom HBR IKS oppnår et positivt årsresultat så tilføres overskuddet selskapets egenkapital (fond). Overføring av midler til et pensjonsreguleringsfond bør prioriteres. Slikt fond skal bidra til å delfinansiere betydelige og uventede økninger i pensjonspremien og derigjennom bidra til å utjevne kommunenes tilskuddsnivå. Andre fondsavsetninger kan gjelde nødvendige HMS-tiltak og/eller avsetninger for fremtidige behov knyttet til virksomheten.
- HBR IKS skal ha en låneramme som legger til rette for at selskapet kan lånefinansiere nødvendige investeringer i kjøretøy/materiell/utstyr/infrastruktur. Investeringene skal ha en jevn fordeling slik at de kan håndteres innenfor vedtatt låneramme. Dette skal bidra til å forhindre betydelige svingninger i tilskuddsbehovet. Kommunestyrene forplikter seg til å dekke kapitalkostnadene for et gitt investeringsnivå gjennom vedtatt tilskudd, som igjen er basert på investeringsbudsjettet.
- Dersom det er grunn til å anta at det blir en vesentlig økning i utgiftene i forhold til budsjettet, skal styret straks gi melding om forholdet til representantskapet, som igjen skal behandle saken. Styret skal redegjøre for budsjettavviket og legge frem forslag til revidert budsjett.
- Tilskuddsnivået som fastsettes skal fordeles mellom eierkommunene med utgangspunkt i harmoniseringsmodellen de fire første årene og deretter ut fra en eierbrøk basert på folketallet i den enkelte kommune.
- HBR IKS skal sikre korrekt KOSTRA-rapportering. HBR IKS og eierkommunene skal også arbeide for å sikre sammenlignbare indikatorer for ressursbruk/styringsindikatorer for sektoren.
- Styret skal påse at selskapet har god internkontroll og hensiktsmessige systemer for risikostyring i forhold til virksomhetens karakter. Det skal ligge en moderat risikoprofil til grunn for aktivitet som skal bidra til å generere egne inntekter, dvs. f. eks. salg av tjenester knyttet til forebyggende virksomhet og beredskapsrelaterte tjenester.
- Selskapet skal oversende budsjett/økonomiplan, tertialrapporter og årsberetning/årsregnskap til kommune v/ rådmannen.

3.2. Forutsigbar budsjettprosess

- Det skal avholdes et felles kontaktmøte mellom HBR IKS og eierne før sommerferien, der eierne skal redegjøre for reelle foreløpige prognoser for det økonomiske handlingsrommet i kommende budsjettår og selskapet skal redegjøre for forhold som vil kunne påvirke tilskuddsbehovet.
- Administrasjonen i HBR IKS skal utarbeide forslag til årsbudsjett/fireårig økonomiplan i tråd med kravene i lov om interkommunale selskaper med tilhørende forskrifter. Budsjettforslaget skal legges opp til et nøkternt og forsvarlig driftsnivå fundert på faglige vurderinger. Økonomiplanen skal utvikles slik at den gir eierkommunen tilfredsstillende informasjon om utviklingen i inntekter og kostnader i planperioden, herunder synliggjøre hvilke kostnader som utløses av krav i lover og forskrifter. Beregningsgrunnlag skal oversendes til eierkommunen ved forespørsel.
- Det skal avholdes et nytt kontaktmøte mellom HBR IKS og eierne tidlig på høsten, der utkast til årsbudsjett/økonomiplan for HBR IKS skal drøftes i lys av oppdaterte prognoser for kommunenes økonomiske handlingsrom i kommende budsjettår. I administrasjonens budsjettforslag skal det tas høyde for prognosene for kommunenes økonomiske handlingsrom.
- Styret skal behandle brann- og redningssjefens forslag til årsbudsjett og økonomiplan. Forvaltningen av selskapet hører under styret, som skal sikre en forsvarlig drift og organisering av virksomheten. Styrets forvaltningsansvar skal gjenspeiles i budsjettforslaget. Økonomiplanen skal i følge lov om interkommunale selskaper gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter. Styrets budsjettforslag skal således bygge på kommunenes fremlagte prognoser for økonomisk handlingsrom de neste 4 årene. Styrets budsjettforslag skal fremmes for endelig behandling i representantskapet. Uforutsette utgifter som oppstår behandles normalt ved årlig rullering av økonomiplanen. Vesentlige hastesaker behandles i perioderapporteringen gjennom budsjettåret.
- Rådmennene skal utarbeide forslag til årsbudsjett og økonomiplan som omfatter forslag til tilskuddsnivå for HBR IKS. Budsjettforslaget skal muliggjøre en forsvarlig drift, herunder en tilfredsstillende beredskap, men må også se tilskuddsnivået i sammenheng med kommunenes økonomiske handlingsrom og behovene til øvrige virksomheter. Forslaget til tilskuddsnivå skal koordineres mellom eierkommunene og baseres på styrets budsjettforslag. Rådmennene i de største kommunene har et særskilt ansvar for å koordinere forslag til tilskuddsnivå.
- Representantskapet skal behandle styrets budsjettforslag etter at rådmennenes budsjettforslag (handlings- og økonomiplan) er offentliggjort og før by-/kommunestyrene fatter endelig budsjettvedtak. Den enkelte kommunes medlem i representantskapet kan da vurdere styrets budsjettforslag opp mot kommunens økonomiske handlingsrom. Representantskapet kan ikke fatte budsjettvedtak som er bindende for det enkelte by-/kommunestyre.
- By-/kommunestyrene fastsetter det endelige tilskuddsnivået for HBR IKS basert på rådmennenes budsjettforslag og representantskapets vedtak. By-/kommunestyrenes budsjettvedtak skal ekspederes til HBR IKS. Representantskapet skal ved behov behandle revidert årsbudsjett/økonomiplan med utgangspunkt i by-/kommunestyrenes budsjettvedtak.

4. Hensiktsmessig forvaltning og drift av bygningsmassen

4.1. Eierskap til bygningsmassen som disponeres av HBR IKS

- Brannstasjoner og annen bygningsmasse som HBR IKS disponerer i dag er eid/leid av vertskommunen. I forbindelse med realiseringen av ny brannstasjonsstruktur skal den enkelte vertskommune oppføre og eie brannstasjonene. Vertskommunen kan også leie brannstasjoner eller annen bygningsmasse som skal disponeres av HBR IKS. Stasjonene som stilles til disposisjon for virksomheten til HBR IKS skal ha en nøktern standard og størrelse samt være i lovlig og forsvarlig stand. Brann- stasjonene skal imidlertid bygges for framtiden og skal således være funksjonelle for selskapet på både kort og lang sikt. Nye forskriftskrav som utløser behov for påbygg eller ombygginger håndteres gjennom økonomiplanbehandlingen.

- Det skal inngås leieavtaler mellom vertskommunen og HBR IKS som i all hovedsak skal være like-lydende. All vederlagsberegning knyttet til leieforholdet skal i utgangspunktet baseres på prinsippet om selvkost. Leiekostnaden inngår i selskapets ordinære driftskostnader som fordeles mellom eierkommunene etter harmoniseringsmodellen de fire første årene og deretter ut ifra en folketallsbasert eierbrøk.

4.2. Drift og vedlikehold av bygningsmassen

- Leieavtalen mellom den enkelte vertskommune og HBR IKS skal også regulere partenes forpliktelser med hensyn til drift og vedlikehold av bygningsmassen. Ansvarsfordelingen mellom partene skal i all hovedsak være lik for å oppnå en effektiv forvaltning og drift av bygningsmassen. Ansvarsfordelingen skal ta utgangspunkt i etablert praksis i vertskommunene.
- Leieavtalene skal søkes harmonisert så langt som mulig hva gjelder avtalepunkter om betalings-tidspunkt, bestemmelser om regulering av leien mv. På denne måten vil leieutgifter kunne behandles samlet i økonomiplanforslaget fra selskapet.

5. Forventninger til selskapets virksomhet

5.1. Åpenhet og rapportering

- Det skal være åpenhet knyttet til kommunenes eierstyring og selskapets virksomhet basert på prinsippet om meroffentlighet. Det skal være åpne og transparente beslutningsprosesser i eierkommunene, representantskapet og styret. HBR IKS skal av den grunn bl.a. gjøre sakspapirer til de styrende organ, årsberetninger/-regnskap og annen relevant informasjon om virksomheten lett tilgjengelig på selskapets internettsider. Det skal være åpenhet knyttet til kommunenes eierstyring gjennom bl.a. utarbeidelse av en eierstrategi.
- Selskapet skal oversende innkallinger/sakslister, saksdokumenter og protokoller fra møter i de styrende organ, årsbudsjett/økonomiplan, årsberetning/-årsregnskap, tertialrapporter og andre saker som er av stor strategisk, prinsipiell eller økonomisk betydning for eierne/selskapet til kommune v/ rådmannen.

5.2. Godtgjøring til styret og representantskapet

- kommune forventer at godtgjøringen til styret holdes på et moderat nivå. HBR IKS bør se hen til andre interkommunale selskap i regionen ved fastsettelsen av nivået på godtgjøringer. Det kan i enkelte tilfeller være hensiktsmessig å fastsette et nivå som avviker fra gjennomsnittet på bakgrunn av særskilte forhold, herunder behov for å rekruttere rett kompetanse, stor saksmengde mv.
- Representantskapsmedlemmenes godtgjøring fastsettes og utbetales av den enkelte kommune, basert på reglement for godtgjørelse i kommunene og slik prinsippene for eierstyring blir praktisert.

5.3. Samfunnsansvar og etiske retningslinjer

- Med samfunnsansvar menes hvilket ansvar selskapet forventes å påta seg for mennesker, samfunn og miljø som påvirkes av virksomheten, dvs. hensyn som ikke er pålagt ved lov.
- HBR IKS skal være bevisst sitt samfunnsansvar. Samfunnsansvar bør integreres i selskapets strategiarbeid, den løpende virksomhetsstyringen og i selskapets rapportering.
- HBR IKS skal utarbeide etiske retningslinjer tilpasset selskapets virksomhet. Styret har ansvar for å påse at selskapet utarbeider og følger opp etiske retningslinjer. Retningslinjene skal være forankret/implementert i hele organisasjonen.